

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

**The Development of Instructional Model to Enhance Social Skills
of Grad 4 Students**

กิงแก้ว ศิริหล้า,

ปนัดดา ญวนกระโทก และ อังคณา ตุงคะสมิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Kingkaew Sirila,

Panadda Yaunkrathok and Angkana Tungkasamit

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: king77161@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น 3) รวบรวมรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research & Development) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ครูผู้สอนจำนวน 36 คน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 242 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนโดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะทางสังคมของครูผู้สอน และแบบสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และดัชนีสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (PNI modified) ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Sensation: S) 2) ขั้นคัดสรรกิจกรรม (Selection Activities: S) 3) ขั้นเรียนด้วย ช่วยกัน (Study Together: S) 4) ขั้นการสรุปและประเมินผล (Summarize and Evaluation: S) 4) ระบบเชิงสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน 7) การนำรูปแบบไปใช้ 8) ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้ง

* วันที่รับบทความ : 18 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 1 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 18 2024; Revised: February 1 2024; Accepted: February 6 2024

ทางตรงและทางอ้อม 9) กำหนดแนวทางการประเมิน โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนการสอน; ทักษะทางสังคม; นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Abstract

The objectives of this research was to the development of instructional model draft to Enhance Social Skills of Grade 4 Students. The study was conducted in three phases: In phase 1, the exploration of fundamental information. In phase 2, needs assessment and in phase 3, a draft instructional model. The study followed a research & development process. The sample group used in this research are 1) 36 teachers 2) 242 students of Grade 4 under the Khon Kaen Municipality Education Office. The instruments for collecting data were a questionnaire about current conditions and needs for teachers and students found that Index of Item Objective Congruence (IOC) of teachers was 0.60-1.00 and students was 0.60-1.00, an observation of teaching behavior that emphasizes teachers' social skills, and an observation of social skills in the classroom of students. Data were analyzed using Percentages, Mean, Standard Deviation, Content analysis and PNI_{modified}

The results of the study found that; The results of draft instructional model that enhance social skills of fourth grade students found that the teaching and learning model consists of 9 elements as follows: 1) Concept/Theory/Principles of the model 2) Goals of the model 3) Teaching and learning process so, there are 4 steps: Sensation: S, Selection Activities: S, Study Together: S, and Summarize and Evaluation: S 4) Social system 5) Response principles 6) Support system 7) Applying of the model 8) Results that occur to students direct and indirect 9) define the evaluation guidelines was at the highest level.

Keywords: Instructional Model; Social Skills; Grade 4 students

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาในระดับชาติได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะทางสังคมโดยจะเห็นได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในข้อที่ 7 คือ มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และข้อที่ 8 กล่าวถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน อีกทั้ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในข้อที่ 4 คือ ให้ผู้เรียนมีทักษะ และกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการใช้ชีวิต และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้พัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลง

สำคัญอย่างหนึ่ง คือการเพิ่มสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จากความสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดสมรรถนะความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้ที่รู้จักทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักการจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากการศึกษาผลสรุปการประเมินพฤติกรรมเด็ก (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นปีการศึกษา 2562 พบว่า เด็กมีปัญหามากที่สุดจะอยู่ในช่วงประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 3.98 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีปัญหาจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 13.15 และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 ส่วนพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 3.98 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีปัญหา จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 13.15 และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 (สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น, 2562) จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีปัญหามากส่วนใหญ่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นวัยที่เกิดความสับสนในการปรับตัว เนื่องจากเป็นวัยที่จะก้าวสู่เป็นวัยรุ่นตอนต้น ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองจากสังคมแวดล้อมในทางที่ดีก็จะทำให้เด็กมีความรู้สึกดีต่อตนเอง รู้จักนับถือตนเอง แต่ถ้าเด็กไม่พร้อมสำหรับการเผชิญปัญหาก็จะนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตได้ แนวโน้มเด็กวัยเรียนมีปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งในยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในชีวิตมากขึ้นและการเรียนรู้ทักษะทางสังคมจากพื้นฐานทางครอบครัวแตกต่างกัน เมื่อมาอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนจึงเกิดปัญหาการเข้าสังคม จากสภาพการณ์เหล่านี้ ส่งผลให้เด็กที่กำลังเติบโตขึ้นมานั้นมีทักษะในการเข้าสังคมที่ถดถอยลง ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดเพิ่มขึ้น แม้แต่ในชั้นเรียนก็ยังมีปัญหาที่นักเรียนบางคนไม่สามารถเข้ากับเพื่อนในชั้นเรียนได้ โดยปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่ให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวลทั้งต่อตัวนักเรียนและสังคม เนื่องจากทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น สามารถเป็นหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต เกิดมิตรภาพและโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้ รวมทั้ง สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (ออนไลน์, 2562) หนึ่งในคณะทำงานร่วมทดสอบการประเมินทักษะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 กล่าวว่า เด็กไทยมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมได้ดี แต่มีปัญหาเรื่องการทำงานเป็นทีม จึงส่งผลต่อทักษะด้านการสื่อสาร เด็กส่วนใหญ่อยากคิดแก้ไขปัญหาดด้วยตัวเอง ปฏิเสธการถามความเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งที่

ทักษะการทำงานร่วมกันถือเป็นคุณลักษณะที่ตลาดแรงงานและบริษัทชั้นนำของโลกต้องการ โดยพบว่าสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาเป็นตัวหล่อหลอมให้เด็กเป็นเช่นนั้นที่ต่างคนต่างเรียน ไม่มีกิจกรรมฝึกให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงค่านิยมการแข่งขัน ดังนั้นสิ่งที่เริ่มง่ายที่สุดคือ ครู เพราะโรงเรียนยังเป็นสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นได้และควบคุมได้มากกว่าบ้านที่มีหลายปัจจัยมาเกี่ยวข้อง โดยครูควรกระตุ้นกิจกรรมเป็นกลุ่มให้มากขึ้น รวมถึงการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาเพื่อเปิดรับทักษะทางสังคมให้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในด้านต่างๆ รวมถึงทักษะทางสังคม แต่ครูผู้สอนจะจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไรนั้นก็ต้องเป็นครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง บทบาทครูที่สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ที่มีการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการจัดกิจกรรมที่จะพัฒนาทักษะทางสังคม รวมถึงการพัฒนาทักษะ (ภาณุมาศ หอมบุญยงค์, 2562)

จากสภาพปัญหาและสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นว่าแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็ก ก็คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยเน้นรูปแบบการเรียนการสอนที่อาศัยรูปแบบของวิธีการทางสังคมที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเกิดการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งเกิดจากความร่วมมือ การฟังและการช่วยเหลือกันให้มากที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะทางสังคม ได้แก่ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะในการเป็นผู้นำ และมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียน ในการนำไปใช้สำหรับส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยในขณะนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะทางสังคม จิตวิทยาพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม และการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 36 คน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 632 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างมี 1) ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 36 คน 2) นักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 242 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ขนาดตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน พรณี ลีกิจวัฒนะ, 2555) เลือกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Stratified Random Sampling) 3) ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการสังเกตพฤติกรรมครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม 4) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนในชั้นเรียนของครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของครูผู้สอนและนักเรียน มีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ (1) ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและการออกแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม (2) กำหนดจุดมุ่งหมายและประเด็นของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ (3) เสนอแบบสอบถามความ

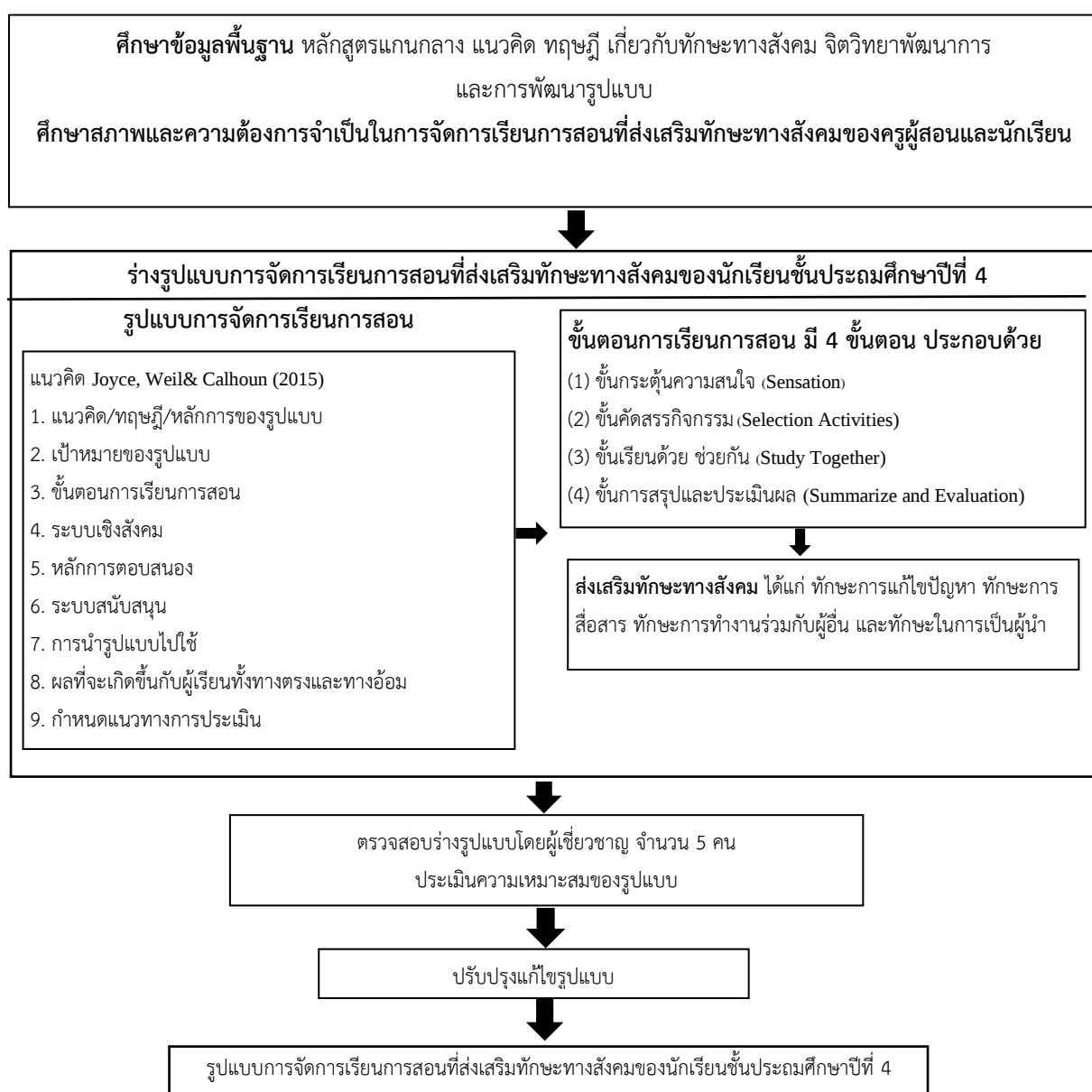
ต้องการจำเป็นที่สร้างขึ้น ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของ ข้อคำถาม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษา (4) เสนอแบบสอบถามความต้องการจำเป็น ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตรและการสอน และด้าน การวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า IOC ของครูผู้สอน อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่า IOC ของนักเรียน อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 (5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มครูผู้สอนและนักเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นของครูผู้สอนเท่ากับ 0.82 สำหรับแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และ 0.92 สำหรับแบบสอบถามสภาพที่คาดหวัง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ ส่วนแบบสอบถามมีค่า ความเชื่อมั่นของนักเรียน เท่ากับ 0.86 สำหรับแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และ 0.76 สำหรับสภาพที่คาดหวัง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (6) นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นใน การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ไปใช้กับครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ทักษะทางสังคมของครูผู้สอน 3) แบบสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNImodified) (สุมิต ว่องวานิช, 2547)

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปจากขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม และ ขั้นตอนที่ 2 จากข้อสรุปจาก การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การสังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะทางสังคมของ ครูผู้สอน และการสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสรุป และจัดหมวดหมู่และนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎีในการจัดทำรูปแบบการ จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยหา การวิเคราะห์ข้อมูลหา

ความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงได้ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางสังคม พบว่า การศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมมี 4 ด้านได้แก่ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะในการเป็นผู้นำ โดยมีทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางสังคมมาเป็นฐานแนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียน

ผลจากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่าในการออกแบบขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอน 4) ระบบเชิงสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน 7) การนำรูปแบบไปใช้ 8) ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 9) กำหนดแนวทางการประเมิน ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะทางสังคม

2. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ 2 วิธีคือ การสอบถาม และการสังเกต

2.1 ผลการสอบถาม

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังของความต้อการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของครูผู้สอนรายด้าน

รายการประเมิน	สภาพที่คาดหวัง		แปลผล	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.			
1. ทักษะการแก้ไขปัญหา	4.82	0.23	มากที่สุด	3.29	0.25	ปานกลาง	0.46	4
2. ทักษะการสื่อสาร	4.87	0.24	มากที่สุด	3.24	0.27	ปานกลาง	0.50	1
3. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.91	0.15	มากที่สุด	3.30	0.21	ปานกลาง	0.49	2
4. ทักษะในการเป็นผู้นำ	4.85	0.22	มากที่สุด	3.29	0.27	ปานกลาง	0.47	3
เฉลี่ย	4.86	0.15	มากที่สุด	3.28	0.19	ปานกลาง		

จากตารางที่ 1 ดัชนีความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของครูผู้สอนโดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า สภาพที่ปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.28$ S.D.= 0.19) และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.86$ S.D.= 0.15)

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังของความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนรายด้าน

รายการประเมิน	สภาพที่คาดหวัง		แปลผล	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.			
1. ทักษะการแก้ไขปัญหา	4.65	0.35	มากที่สุด	2.82	0.27	ปานกลาง	0.65	1
2. ทักษะการสื่อสาร	4.68	0.33	มากที่สุด	2.90	0.37	ปานกลาง	0.61	2
3. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.63	0.30	มากที่สุด	3.04	0.34	ปานกลาง	0.50	4
4. ทักษะในการเป็นผู้นำ	4.67	0.26	มากที่สุด	2.91	0.38	ปานกลาง	0.60	3
เฉลี่ย	4.66	0.20	มากที่สุด	2.92	0.27	ปานกลาง		

จากตารางที่ 2 ดัชนีความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของครูผู้สอนโดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า สภาพที่ปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.92$ S.D.= 0.60) และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$ S.D.= 0.20)

2.2 ผลการสังเกต

2.2.1 การสังเกตการจัดเรียนการสอนของครูผู้สอน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสรุปผลการสังเกต มีรายละเอียดดังนี้

ผู้สอนมีความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นแต่ยังเป็นคนคิดเห็นที่ยังไม่แปลกใหม่ และในบางชั้นเรียนที่ผู้สอนมีบุคลิกเคร่งขรึมส่งผลให้ผู้เรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น การจัดสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพในด้านการจัดที่นั่งในการเรียนเป็นการจัดโต๊ะเรียงแถว จากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนมีรายละเอียด ดังนี้

1) สื่อการสอน การใช้สื่อของครูผู้สอน ส่วนใหญ่ใช้แค่หนังสือเรียน ใบงาน ส่วนการใช้วิทัศน์ คอมพิวเตอร์ และสื่ออื่นๆ ค่อนข้างมีน้อย

2) การเริ่มเข้าสู่บทเรียน ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ครูผู้สอนไม่ได้แจ้งจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อนเข้าสู่กิจกรรม

3) ขั้นตอนทำกิจกรรม เมื่อเริ่มทำการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการเกริ่นนำก่อนเข้าสู่บทเรียนด้วยคำถามทั่วไป ส่วนการใช้เกม กิจกรรม หรือใช้สื่ออื่นๆค่อนข้างน้อย และบางชั้นเรียนครูผู้สอนใช้วิธีการเริ่มเข้าเนื้อหาบทเรียนทันที

4) การสรุปบทเรียน ครูผู้สอนมีเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น มีการถาม-ตอบ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนค่อนข้างน้อย และไม่ได้เน้นการสรุปแนวคิดหลักของบทเรียน เพื่อความเข้าใจของผู้เรียน

5) พฤติกรรมทั่วไป ครูผู้สอนให้ความสนใจอาจจะไม่ทั่วถึง เนื่องจากผู้เรียนในห้องมีความแตกต่างของแต่ละบุคคลค่อนข้างมาก และมีจำนวนผู้เรียนในห้องเรียนบางโรงเรียนค่อนข้างมาก ทำให้ครูผู้สอนอาจจะดูแลไม่ทั่วถึง

6) การประเมินผล การประเมินผลของครูผู้สอนยังไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่ใช้การประเมินโดยการตรวจผลงานจากใบกิจกรรม

2.2.2 การสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสรุปผลการสังเกต มีรายละเอียดดังนี้

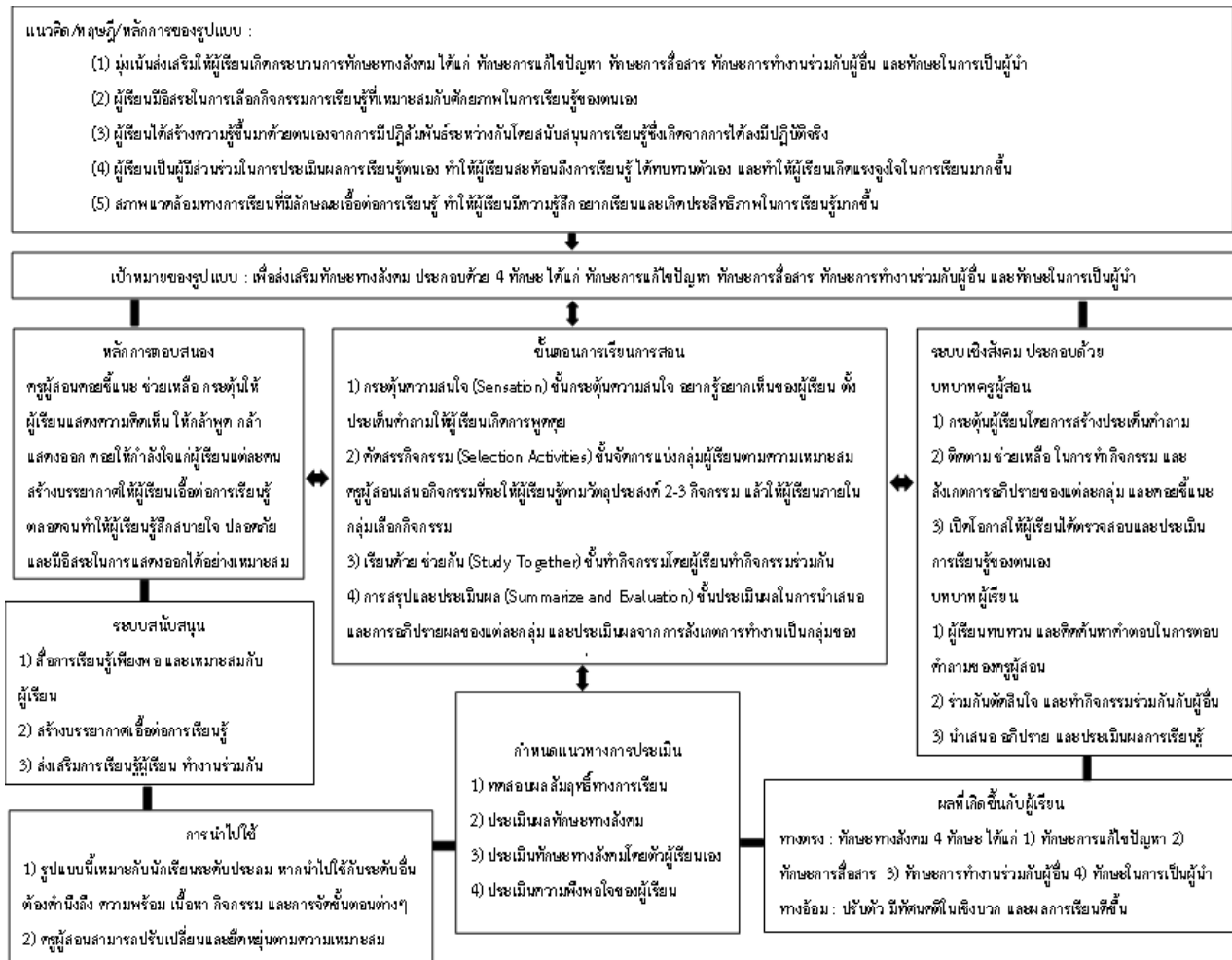
ตารางที่ 3 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของผู้เรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการแก้ไข้ปัญหา			
1.1 มีการช่วยกันคิดค้นหาสาเหตุในการแก้ไข้ปัญหา	1.40	0.55	ควรปรับปรุง
1.2 สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และแก้ไข้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	1.00	0.00	ควรปรับปรุง
1.3 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	2.00	0.00	พอใช้
เฉลี่ย	1.47	0.18	ควรปรับปรุง
2. ทักษะการสื่อสาร			
2.1 แสดงความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อกลุ่ม	1.00	0.00	ควรปรับปรุง
2.2 มีการโต้ตอบ พูดคุยกัน ใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม	1.60	0.55	พอใช้
2.3 ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตรงกับความต้องการ	1.80	0.45	พอใช้
เฉลี่ย	1.47	0.30	ควรปรับปรุง

3. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น			
3.1 มีการปรึกษาและวางแผนการทำงานร่วมกัน	1.00	0.00	ควรปรับปรุง
3.2 มีการแบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสม	1.00	0.00	ควรปรับปรุง
3.3 ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	2.00	0.00	พอใช้
เฉลี่ย	1.33	0.00	ควรปรับปรุง
รายการประเมิน			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4. ทักษะในการเป็นผู้นำ			
4.1 มีความเป็นผู้นำ และแสดงออกอย่างมั่นใจ	1.40	0.55	ควรปรับปรุง
4.2 กล้าคิดกล้าตัดสินใจ	1.40	0.55	ควรปรับปรุง
4.3 สามารถใช้เหตุผลหรือแสดงเหตุผลได้อย่างเหมาะสม	1.20	0.45	ควรปรับปรุง
เฉลี่ย	1.33	0.47	ควรปรับปรุง
เฉลี่ยรวม	1.40	0.22	ควรปรับปรุง

จากตารางที่ 15 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของผู้เรียน พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง ($\bar{x} = 1.40$ S.D. = 0.22) ในส่วนรายด้านทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง ได้แก่ ทักษะการแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 1.47$ S.D. = 0.18) ทักษะการสื่อสาร ($\bar{x} = 1.47$ S.D. = 0.30) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x} = 1.33$ S.D. = 0.00) และทักษะในการเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 1.33$ S.D. = 0.47) 3. ผลการร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนมาเรียบเรียงและสังเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตาม Joyce, Weil & Calhoun (2015) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ 1) แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอน 4) ระบบเชิงสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน 7) การนำรูปแบบไปใช้ 8) ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม และ 9) กำหนดแนวทางการประเมิน มีรายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ระหว่าง 4.40-4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง (S.D.) 0.45-0.55 โดยมีความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบในภาพรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$ S.D. = 0.17)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางสังคม พบว่า ทักษะทางสังคมมีองค์ประกอบ 4 ด้านได้แก่ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะในการเป็นผู้นำ นอกเหนือจากนี้ยังมีทักษะทางสังคมในด้านอื่นๆ อีก สอดคล้องกับ เฉลิม เพ็ญนาม (2560) สรุปไว้ว่า ทักษะทางสังคม คือ ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำและผู้ตาม และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และ กัญญา สมบูรณ์ (2560) ทักษะทางสังคมมี 5 ด้าน คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทักษะการอยู่อย่างพอเพียง ทักษะการมีภาวะผู้นำและทักษะการมีจิตสาธารณะ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะประกอบด้วย ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน หาคุณภาพภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และประเมินผล ซึ่งในส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน จะต้องกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่ครอบคลุมถึง 1) แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอน 4) ระบบเชิงสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน 7) การนำรูปแบบไปใช้ 8) ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 9) กำหนดแนวทางการประเมินผล และสามารถนำไปใช้การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามที่ อารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ (2563) มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน จะเห็นได้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นในการใช้ หรือเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ โดยมีทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางสังคม 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองของไวทสกี้ (Vygotsky, 1978) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของจอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson and Johnson , 1987) ทฤษฎีพุทธิปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, 1960) ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson, 1968 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2565) และ ทฤษฎีพัฒนาการตามขั้นตอนประจำวัยของโรเบิร์ต เจ. ฮาวิกเฮิร์ส (Robert havighurst, 1979 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2540) มาเป็นฐานแนวคิดในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียน ซึ่งแนวคิดสำคัญในการนำทฤษฎีเหล่านี้มาใช้คือ เน้นในความเข้าใจธรรมชาติตามวัย และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของออลฮอฟ (Ollhoff, 2004) Joyce and Weil (2009

อ้างอิงใน ชาติชาย ม่วงปทุม, 2557) และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสังคม (Social Family) นำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ในการทำวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนาการในช่วงวัยเด็กตอนกลาง เนื่องจากการกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยอยู่ในกลุ่มของพัฒนาการในช่วงวัยเด็กตอนกลางที่เริ่มเข้าสู่การเข้าสังคม และยึดการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น ทำให้การส่งเสริมในช่วงวัยนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ แต่จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของแต่ละช่วงวัยจะมีพัฒนาการในด้านต่างๆที่เป็นไปตามแต่ละขั้น และมีความเชื่อมโยงกัน ถ้าหากได้รับการส่งเสริมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตามขั้นตอนและตามช่วงวัยอย่างถูกต้อง ก็จะทำให้เด็กมีความพร้อมเมื่อในก้าวเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ต่อไป

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ 2 วิธีคือ การสอบถาม และการสังเกต ผลการใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอน พบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม สภาพที่ปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$ S.D.= 0.19) และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.86$ S.D.= 0.15) ส่วนรายด้านในด้านทักษะการสื่อสาร มีค่าดัชนีอยู่ในลำดับที่ 1 (PNI = 0.50) รองลงมาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (PNI = 0.49) ทักษะในการเป็นผู้นำ (PNI = 0.47) และทักษะการแก้ไขปัญหา (PNI = 0.46) ตามลำดับ ส่วนผลการใช้แบบสอบถามกับผู้เรียน พบว่า มีสภาพความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการแก้ไขปัญหา มีค่าดัชนีอยู่ในลำดับที่ 1 (PNI = 0.65) รองลงมาทักษะการสื่อสาร (PNI = 0.61) ทักษะในการเป็นผู้นำ (PNI = 0.60) และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (PNI = 0.50) ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับ อารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ (2563) ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม สภาพที่ปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$ S.D.= 0.76) และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.86$ S.D.= 0.31) ส่วนผลการใช้แบบสอบถามกับผู้เรียน ดัชนีความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนโดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า สภาพที่ปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$ S.D.= 0.60) และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$ S.D.= 0.20) ส่วนรายด้านพบว่า ทักษะการแก้ไขปัญหา มีค่าดัชนีอยู่ในลำดับที่ 1 มี (PNI = 0.65) รองลงมาทักษะการสื่อสาร (PNI = 0.61) ทักษะในการเป็นผู้นำ (PNI = 0.60) และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (PNI = 0.50) ตามลำดับ ในการสังเกตการจัดการเรียนของครูผู้สอน พบว่า สื่อการเรียนการสอนของครูยังไม่เพียงพอส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการบรรยาย ตามหนังสือเรียน เมื่อเข้าสู่บทเรียนไม่มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อนเข้าสู่บทเรียน ส่วนขั้นตอนกิจกรรมการใช้กิจกรรม เกม และสื่อยังมีน้อยเนื่องจากเวลาน้อย เมื่อจัดการเรียนการสอนไม่ทันตามเวลาที่กำหนดการสรุปบทเรียนไม่ต่อเนื่อง และการประเมินผลไม่มีความ

หลากหลาย ส่วนใหญ่ต้องประเมินจากกิจกรรมใบงานเป็นส่วนใหญ่ การสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของผู้เรียน ผลการสังเกตทักษะทางสังคมในห้องเรียนของผู้เรียน พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง ($\bar{x} = 1.40$ S.D. = 0.22) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ควรจะมีวิธีการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน แต่จะต้องกระชับ ครอบคลุมให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน ส่วนขั้นตอนการจัดกิจกรรมจะต้องมีความหลากหลาย มีสื่อ และกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกตามความสนใจ ส่วนสำคัญจะต้องคำนึงถึงเวลา จัดให้เหมาะสมกับเวลา เพื่อให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถสรุปผลร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ใช้การประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ทราบถึงการประเมินผลด้วย

3. ผลการร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้น ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$ S.D. = 0.17) มีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอน มีขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Sensation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ทบทวน และคิดค้นหาคำตอบในการตอบคำถามของครูผู้สอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด การเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นคัดสรรกิจกรรม (Selection Activities) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ 3) ขั้นเรียนด้วย ช่วยกัน (Study Together) เป็นขั้นทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นภายในกลุ่ม ผู้เรียนจะมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายในกลุ่ม ช่วยเหลือกันทำงานภายในกลุ่ม มีการคิดค้นแก้ปัญหาาร่วมกัน ช่วยกันนำเสนอผลงาน และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน 4) ขั้นการสรุปและประเมินผล (Summarize and Evaluation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ร่วมกันและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองด้วย 4) ระบบเชิงสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน 7) การนำรูปแบบไปใช้ 8) ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 9) กำหนดแนวทางการประเมิน ตามที่ ดุษณี รัตนวราห (2559) มีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 3) เป้าหมายของรูปแบบ 4) ขั้นตอนการเรียนการสอน 5) ระบบสังคม 6) หลักการตอบสนอง 7) ระบบสนับสนุน 8) การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และ 9) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษณี รัตนวราห (2559) สรุปว่า ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการ

เรียนการสอน 4) ขั้นตอนการเรียนการสอน 5) ระบบสังคม 6) หลักการตอบสนอง 7) ระบบสนับสนุน 8) การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และ 9) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทางตรงและทางอ้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่นควรเป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนนโยบายในการช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าสังคมและการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ในจังหวัด เพื่อจัดการเรียนรู้ บูรณาการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลที่มีโครงการ หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ช่วยเหลือนักเรียนที่มีอยู่แล้ว ให้เข้มแข็งมากขึ้น

1.2 ออกแบบจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมโดยให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนในสำนักการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น รวมถึงการนำเทคโนโลยี AI เข้ามาเป็นตัวช่วยโดยครูจะจัดการเรียนการสอนวิธีใหม่หรือออกแบบบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และประเมินตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 ผู้ที่นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนไปใช้ควรจะเข้าใจหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของผู้เรียนอย่างเข้าใจ เพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์ผู้เรียนว่าเหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะทางสังคมในด้านใด

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนเหมาะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา หากนำไปใช้ในระดับอื่นจะต้องคำนึงถึงความพร้อม เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการเรียนการสอน

2.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนมีความยืดหยุ่นสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาในขั้นต่อไป โดยการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ผลการร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้จริง

3.2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นๆในระดับประถมศึกษา โดยมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสอดคล้องกับบริบทการเรียนการสอนของรายวิชานั้นๆได้ตามเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญา สมบูรณ์. (2560). *รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดง ในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาราชภัฏเชียงใหม่.
- เฉลิม เพ็ญนาม. (2560). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนสะกดคำและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาติชาย ม่วงปฐม. (2557). *ทฤษฎีการเรียนรู้การสอน*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ดุชนิ รัตนวราห. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้โดยกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรณี ลีกิจวัฒน์. (2555). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ภาณุมาศ หอมบุญยงค์. (2562). *แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น. (2562). *หลักสูตร 8 กลุ่มสาระ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.kkict.org/~kkedu/>*
- สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (2562). *สสค. เปิดผลสำรวจทักษะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=570>*
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2565). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2547). *การวิจัยในชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ. (2563). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกและการกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
- Ollhoff, J & Ollhoff, L. (2004). *Getting Along Teaching Social Skills to Children and Youth*. MN : Sparrow Media Group.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1987). *Learning Together and Alone: Cooperative and Individualistic Learning*. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Joyce, B., M. Weil, & E. Calhoun. (2015). *Models of Teaching*. 9th ed. Boston: Pearson Education.
- Piaget, J. (1960). *The Moral Judgment of the child*. 3rd ed. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, M.A.: Harvard University Press.